

*Станіслав ЛАЗЕБНИК,
Надзвичайний і Повноважний
Посланник України*

СВІТОВА УКРАЇНСЬКА ТРИБУНА

Анотація. У статті йдеться про Світовий Конгрес Вільних Українців (СКВУ), утворений в листопаді 1967 року в Нью-Йорку. Автор висвітлює створення інформаційного бюро СКВУ, яке поширювало серед дипломатів різних країн факти про боротьбу Конгресу за самостійну Україну, дані про українських політв'язнів, процеси русифікації України, Голодомор у нашій країні в 1932–1933 роках. Аналізує створення Фонду відбудови України та його діяльність. Узагальнює сьогоденішню діяльність СКУ.

Ключові слова: СКВУ, Світовий Конгрес Українців, Нью-Йорк, Канада, історична Батьківщина.

У вітчизняній історії буває таке – ще не відбулась якась вагома подія, а вже на її упередження здійснюється публічна галаслива кампанія. Так сталося з утворенням у листопаді 1967 року в Нью-Йорку Світового Конгресу Вільних Українців (СКВУ). Ще не встиг зібратися в одному з готелів підготовчий організаційний комітет, як із Москви та Києва гучно полинув поголос із головними наличками – «антирадянське збіговисько», «зборище відщепенців», «кубло колаборантів».

У ті часи ніхто в Україні не міг уявити, чи, як кажуть, побачити в страшному сні, що з нагоди 50-літнього ювілею цього закордонного українського об'єднання в Києві пройдуть урочистості на президентському та урядовому рівнях.

Ще за кілька днів до початку зібрання в Нью-Йорку понад тисячі делегатів від українських громадських делегацій США, Канади, Південної Америки, Австралії та країн Західної Європи в щоденникових записках першого секретаря Центрального комітету Компартії України Петра Шелеста попереджається про те, що нова організація закордонного українства ви-

суватиме тезу – «завдання української нації – приєднання до вільного світу». Він застерігає, що це матиме вплив на «уми нестійких, схильних до коливання людей» (переклад із російської. – *Авт.*) [1]. У цьому ж записі Петро Шелест закликає до «підвищення політичної пильності».

У ті роки я працював у редакціях радіомовлення, скерованого переважно на українських слухачів на Заході. Для глибшого вивчення їхньої ментальності ми, журналісти, були допущені до читання деяких націоналістичних газет, що видавалися в США й Канаді. Наші керівники закликали нас не брати все на віру, критично ставитися до друкованих джерел, з яких ми черпали достатню інформацію про життя діаспори і, зокрема, щодо перебігу подій, пов'язаних зі СКВУ. Тоді теж ішлося в нас про «підвищення політичної пильності».

Ідея заснування єдиного світового українського координаційного центру, про який мріяв ще голова Директорії Української Народної Республіки Симон Петлюра, була обговорена в націоналістичних колах у Львові 1933 року, де виникла спеціальна комісія для скликання конгресу. Проте через неузгодженість у верхівці ОУН задум не вдалося тоді реалізувати. Це питання порушувалося потім 1947 та 1964 років на засіданнях Панамериканських українських конференцій відповідно в Нью-Йорку та Вінніпегу. Про підготовку до конгресу в Нью-Йорку радянське посольство в Канаді детально інформувало Міністерство закордонних справ УРСР. Йшлося про основні документи, щодо яких проходять дебати на засіданнях 16–19 листопада 1967 року, – «Маніфест до українців в Україні», «Маніфест до українців у вільному світі», «Звернення до урядів і народів вільного світу про поневолення України комуністичною Москвою». Пропонували дати визначення російському імперіалізму як «імперіалізм тотальний» [2].

СКВУ об'єднав 150 українських громадських, політичних, а також професійних організацій, надиханих у ті роки взаємною недовірою й навіть ворожнечею. Попри суперечки між керівниками українських інституцій Канади і США, усе ж вдалося створити «український координаційний орган глобального масштабу».

На першому конгресі СКВУ президентом було обрано священника, відомого канадського громадського й політичного діяча Василя Кушніра (народився в галицькому селі Вікно 1893 року, помер у Вінніпегу 1979 року; доктор теології, професор, емігрував до Канади 1934 року; понад чверть століття очолював головну українську організацію в країні – Комітет (нині Конгрес) українців Канади; 1946 року – заснував Панамериканську українську конференцію; представляв Канаду на підписанні 1954 року в Сан-Франциско Декларації Атлантичної єдності та на конференції ЮНЕСКО в Парижі; очолював СКВУ з 1967 до 1969, з 1973 до 1978 р.) [3]. Обрана президія Конгресу утворила спеціальні комітети, що почали пра-

цювати над узгодженням дій українських організацій на Заході у сферах допомоги українським біженцям і громадам на Американському континенті, у Західній Європі та Австралії, захистом прав людини й політв'язнів – українців у СРСР, розвитком української освіти й культури в діаспорному середовищі тощо.

Серед найважливіших ухвал Конгресу став «Меморандум до Генерального секретаря ООН», у якому було об'єктивно оцінено радянський режим. Зокрема, у Меморандумі наголошено: «Справжніх українських патріотів советсько-російський уряд зневажливо клеймує як українських буржуазних націоналістів та ворогів советської держави». У цьому документі підкреслюється: «Значущим є факт, що советський уряд не переслідує російських буржуазних націоналістів, а, навпаки, російський шовінізм ототожнюється з російським патріотизмом» [4]. Ця сентенція є актуальною й сьогодні.

У роботі Конгресу взяли участь прем'єрміністр Канади Джон Діфенбейкер та депутат парламенту країни Михайло Старр (Старчевський), який став першим українцем – міністром у федеральному уряді, очолюючи міністерство праці. Виступаючи на банкеті після закінчення засідань, Джон Діфенбейкер зазначив, що «конгрес дає змогу по-новому осмислити сутність російського колоніалізму й зосередити увагу всіх вільних людей у світі на тому, що СРСР позбавив свободи українського народу та інших поневолених націй» [5].

Одним з вагомих кроків у практичній діяльності СКВУ було відкриття при ООН свого інформаційного бюро (за прикладом українців подібні комунікаційні органи створили представники прибалтійської та білоруської діаспор). Бюро СКВУ поширювало серед дипломатів різних країн факти про боротьбу Конгресу за самостійну Україну, дані про українських політв'язнів, процеси русифікації України, Голодомор у нашій країні в 1932–1933 роках, знайомило з чотиригранною метою СКВУ – «представляти інтереси українців у діаспорі; координувати міжнародні зв'язки своїх складових організацій; сприяти розвитку громадянського суспільства у країнах проживання українців і в той же час зміцненню позитивного ставлення до українців; захищати їхні права незалежно від місця проживання згідно із Загальною Декларацією прав людини». Цих цілей СКВУ (з 1993 року СКУ – Світовий Конгрес Українців) дотримується й нині. Про його поточну роботу висвітлювалося в друкованому органі «Вісник СКВУ» (з 2003 року щоквартально виходить «Бюлетень СКУ»). У радянський період кожен крок Конгресу діяв на офіційні Москву та Київ, як червона плахта на бика. Ось як про це згадував на сторінках газети «Літературна Україна» поет, дипломат, громадський діяч Дмитро Павличко: «Світова організація українців, які у державах свого нового поселення мають своїх представників у парламентах та урядах, уче-

*Зліва направо: Микола Хоменко, Голова Адміністрації Президента України Л.М. Кравчука, Дмитро Ціпівник, президент СКУ 1993–1998 рр., Станіслав Лазебник, Київ, 1992 р.
From left to right: Mykola Khomenko, Head of the Presidential Administration of Leonid Kravchuk, Dmytro Tsipyvnyk, President of the Ukrainian World Congress in 1993–1998, Stanislav Lazebnyk, Kyiv, 1992*

них, митців та бізнесменів, високі становища в освітній, правничій, фінансовій, військовій сферах – така організація, здогадувалися кремлівські ідеологи, матиме вплив на міжнародні політичні установи і взагалі на західний світ. Вони не помилилися... Звернення першого СКВУ до українського народу та до ООН насторожило радянських вождів, але розлютила та роздратувала їх практична діяльність Конгресу... З лайливими статтями на адресу СКВУ виступали дрібні газетярі-скоробрехи, які вульгарною, пересипаною злостивими дотепами, брудною писаниною робили кар'єру... Викривачі «українського буржуазного націоналізму», рекрутовані владою з наукових сфер, виконували замовлення, користуючись допомогою спецслужб СРСР, які подавали докторам наук достовірну текстуальну інформацію, націоналістичну пресу і навіть промови, записані на банкетах СКВУ» [6].

Я пригадую, як партійні функціонери з київської вулиці Орджонікідзе (нині Банкова) примушували мене долучитися до зливи публікацій супроти «сквулянтів». Але я вистояв, не використав своє журналістське перо для огидного творива.

Повз увагу тодішньої влади не минав жоден політичний крок Конгресу. Наведу такий приклад. З перших днів своєї діяльності СКВУ намагалося зацікавити світовий політикум щодо вивчення трагічної сторінки в історії України – штучного голоду – Голодомору в 1932–1933 роках. У кра-

їнах Заходу поширювалися відповідного змісту книжки, документальні фільми. Восени 1983 року в канадському місті Едмонтон було відкрито перший у світі пам'ятник жертвам Голодомору в Україні. Урочистою церемонією з цієї нагоди керував ініціатор установалення скульптурної композиції канцлер Альбертського університету Петро Саварин, обраний у тому самому році президентом СКВУ [7].

Посольство СРСР у Канаді надіслало дві ноти протесту Міністерству закордонних справ цієї країни, у яких пам'ятник назвали «брутальним антирадянським наміром». Мовляв, його зачинателі мають на меті – «спотворити історичну правду про колективізацію сільського господарства в СРСР». У відповідь МЗС Канади надіслало свою ноту радянському дипломатичному представництву в Оттаві, у якій, зокрема, роз'яснюється, що «Конституція Канади, так само як її ліберальні і демократичні традиції, гарантують право вираження індивідуальних політичних поглядів у рамках її законів та її міжнародних зобов'язань» (переклад із російської мови. – Авт.) [8]

Свого часу президенти СКВУ в різні роки стверджували, що уряди США, Канади не перешкоджають діяльності українських громадських та політичних інституцій. У період холодної війни панівні кола в країнах Заходу, не забороняючи проведення антирадянських акцій, не завжди приділяли їм належну увагу. Керівники Конгресу, здебільшого його складові організації, особливо не заважали розвитку обопільних зв'язків діаспори з Україною, за винятком бандерівської частини СКВУ. У цьому я переконався, попрацювавши 16 років у Товаристві зв'язків з українцями за межами України (Товариство «Україна»). Співпрацював у зарубіжжі з друзями України та її тогочасними «недругами» заради налагодження взаємних контактів. Останні затято вірили в невідмінність постановня самостійної України. «Без надії на проголошення у майбутньому української державної незалежності може розбитися серце» – говорив мені десь у середині вісімдесятих років минулого століття вже згадуваний Петро Саварин. Запамятався мені також сказаний ним афоризм: «Людина без мрії – це ніби соловей без голосу». Уже пізніше я дізнався, що цей крилатий вислів належав видатному українському письменникові Михайлу Стельмаху.

Історичні серпневі дні 1991 року стали приємною несподіванкою для нашої діаспори, де багато хто роками мріяв і боровся за утворення незалежної Української держави.

«Відколи Україна здобула незалежність, українська діаспора у світі загубила компас». Я часто згадую цей вислів мого знайомого професора університету Північної Кароліни (США) Олега Воловини. В одному зі своїх публічних виступів у Києві він, зокрема, сказав: «Доти ми вважали себе, так би мовити,

«сторожами» України, української культури та ідеї, бо в самій Україні в тих обставинах не було можливості це зберігати. Коли постала Українська держава, на початку всі кинулися їй допомагати й роблять це до сьогодні... Поряд з фінансовою підтримкою України через пожертви і фонди ми повинні виступати як громадяни наших держав, впливати на наші уряди, щоб їхня підтримка була сприятлива для України, щоб ресурси наших держав використовувалися на підтримку українських проєктів» [9]. Таку світоглядну позицію має більшість у діаспорному середовищі на Американському континенті.

Та повернемося до СКВУ. Не без його дієвого впливу першою в західному світі визнала державну незалежність України Канада з її потужною й чисельною українською громадою. Ще у вересні 1991 року СКВУ організував масову маніфестацію перед Білим домом у Вашингтоні за визнання молоді Української держави. У грудні того ж року Конгрес спільно з Українською світовою фундацією оголосив про створення Фонду відбудови України. Відтоді ця організація поступово стає одним із послідовних лобістів національних інтересів України у світі. Змінивши на своєму шостому конгресі 1993 року в Торонто назву на Світовий Конгрес Українців (СКУ), він постійно опікується утвердженням позитивного міжнародного іміджу України, популяризацією її багатой історичної спадщини, привабливих зрушень у нашому вітчизняному суспільстві. Водночас у колах цього міжнародного об'єднання та й загалом у діаспорі побутує певне розчарування соціально-економічним станом в Україні, відсутністю реальних результатів у боротьбі з корупцією («не така та Україна, що була в мріях і задумах наших батьків»). Але водночас СКУ прагне посилено сприяти подальшій розбудові історичної Батьківщини.

Сьогодні СКУ має розгалужену мережу складових організацій та зв'язків з українськими спільнотами у 61-й країні, зокрема в США, Канаді, Австралії, Аргентині, Бразилії, Великій Британії, а також в Ізраїлі, Індії, Латвії, Литві, Молдові, Мозамбіку, Південно-Африканській Республіці, Сінгапурі, Узбекистані. Конгрес дедалі більше обростає клітинами – частками світового об'єднання українців. Його керівництво виявляє велику увагу щодо залучення до своєї діяльності українських громад у Східній Європі та на пострадянському просторі.

У структурі СКУ діють 12 спеціалізованих рад, комісій та комітетів: Світова рада суспільної служби, Комісія людських і громадянських прав, Світова рада культури, Міжнародний координаційний комітет у справі Голодомору, Комісія з боротьби проти торгівлі людьми та інші. Наприклад, Світова рада суспільної служби профінансувала відпочинок у Карпатах дітей українських військовослужбовців, які беруть участь у російсько-українській війні; лікування важкопоранених вояків; налагодила своїм коштом співпрацю вчителів України та Канади; передала Збройним силам України 10 тисяч аптечок.

Комісія людських і громадянських прав підготувала аналітичну документацію міжнародно-правових та національних механізмів щодо відшкодування збитків, завданих Російською Федерацією на окупованій території України.

Міжнародний координаційний комітет у справі Голодомору спільно з українськими дипломатами постійно працює над тим, аби якомога більше парламентів різних країн визнали Голодомор актом геноциду українського народу. Щодо цього Конгрес 2013 року звернувся до керівництва законодавчих органів багатьох країн.

Ще 2001 року тодішній президент СКУ Аскольд Лозинський заявив: «За останні 10 років українська діаспора передала в Україну майже 50 мільйонів американських доларів та 20 мільйонів канадських доларів як гуманітарну допомогу» [10].

Світовий Конгрес Українців усе відчутніше набирає повноти статусу міжнародної організації. 2003 року його визнали Економічною та Соціальною Радою ООН як неурядову організацію зі спеціальними консультативними повноваженнями. 2018 року Конгрес набув ще одного правового становища – став учасником міжнародної неурядової організації в Раді Європи (РЄ) – конференції подібних об'єднань, яка постійно діє і представляє в РЄ громадянське суспільство та працює над утвердженням представницької демократії, влаштовує заходи, пов'язані з пріоритетами РЄ.

Ба більше, СКУ відкрив у столиці європейської політики Брюсселі своє представництво зі зв'язків із міжнародними організаціями. Воно використовує їх трибуни для просування інтересів України та закордонного крила нашого етносу. Водночас репрезентативний орган Конгресу співпрацює з українськими дипломатами. Конгрес співпрацює на сталій основі з ООН, ОБСЄ, РЄ, НАТО і Європейським Союзом, а також з аналітичним центром «Атлантична рада». Ще 2011 року СКУ звернувся до європейської спільноти із заявою про свою підтримку подальшої інтеграції України до ЄС.

У березні 2014 року Конгрес опублікував «Звернення закордонного українства до міжнародного співтовариства у зв'язку з початком агресії Росії проти України», що є «міжнародним злочином та потребує дієвої відповіді від світового співтовариства». СКУ систематично вимагає від Кремля негайного визволення з російських тюрем політичних в'язнів – громадян України, усіх захоплених наших військовослужбовців, використовуючи всюди свої можливості на міжнародному рівні, наполягає на збільшенні санкцій проти офіційної Москви.

Ця тверда позиція всепланетного об'єднання людей українського роду ще раз була засвідчена на XI конгресі СКУ, що відбувся в листопаді 2018 року в Києві. З люб'язного дозволу його керівництва я разом із двома ветеранами дипломатичної служби – Надзвичайними і Повноважними

*Зліва направо: Станіслав Лазебник, Йосип Лисогір, президент СКВУ 1969–1971 рр., подружжя американських українців Дужих. США, Флоріда, 1997 р.
From left to right: Stanislav Lazebnyk, Yosyp Lysohir, President of the Ukrainian World Congress in 1969–1971, the Duzhyi family, Americans of Ukrainian origin, USA, Florida, 1997*

Послами Юрієм Богаєвським та Ігорем Турянським побував на засіданнях Конгресу (на жаль, представників МЗС України, тих, хто опікується співпрацею з діаспорою, не було).

Вислухавши доповідь президента СКУ Євгена Чолія, хоч я й не вперше відвідував конгреси, усе ж був відчутно подивований тим обширом діяльності, огромом важливих для діаспори та України вирішених справ, дієвих акцій упродовж порівняно невеликого проміжку часу – від серпневого літа 2013 до прикінцевих листопадових днів 2018 року. Під час обговорення доповіді в конференц-залі пролунали ревниві закиди делегатів, що, мовляв, СКУ більше дбає про Україну, аніж про будучність діаспори. На що Євген Чолій відповів, що впродовж 2013–2018 років здійснив 147 міжнародних візитів, відвідавши українські громади в 50 з лишком країнах. Мені спало на думку те, що пересічний житель нашої держави, на превеликий жаль, зовсім мало знає про рясногранну роботу СКУ або зовсім не обізнаний із його функціонуванням, має обмежену інформацію про життя діаспори.

Щоправда, позаторік, коли СКУ святкував свій піввіковий ювілей, у Києві, Львові, Полтаві та ще в низці міст були проведені спеціальні засідання, влаштовані мультимедійні виставки, здійснені інші заходи під гаслом «Світовий Конгрес Українців: учора, сьогодні, завтра». Та цього, на мою

думку, недостатньо, аби вичерпна інформація про діяльність міжнародної координаційної надбудови українських громад у діаспорі стала надбанням широких верств населення України.

З 2014 року в Києві працює Представництво СКУ в Україні, яке співпрацює з різними гілками влади, а також із засобами масової інформації. І все ж, наприклад, на екранах провідних українських телеканалів, в ефірі Національного суспільного радіомовлення рідко з'являються сюжети про роботу Конгресу.

Попри спільний Меморандум Кабінету Міністрів України та СКУ про співпрацю, План заходів щодо реалізації цього документа, підписаний разом із керівництвом Конгресу Міністерством закордонних справ 2015 року, наша країна не повністю використовує ресурси СКУ в справі лобювання, захисту національних інтересів. І це не лише суб'єктивна думка автора, який багаторічно досліджує взаємини України та діаспорних інституцій, а й висновки моїх знайомих українців із Північної Америки.

Виступаючи на десятому конгресі СКУ у Львові 2013 року, Євген Чолій зокрема заявив: «Україні важливо ефективно використати капітал знань, можливостей діаспори так, як це робиться в багатьох країнах світу. Для цього необхідно розробити механізми взаємодії зі співвітчизниками за кордоном на підставі як попереднього досвіду, так і нових тенденцій у середовищі української діаспори» [11].

Щодо підсумків останнього конгресу СКУ в Києві. Одним із найголовніших завдань він визначив: «...сприяти єдності та представляти інтереси українського народу в усьому світі, підтримувати незалежність, територіальну цілісність, національну ідентичність та економічний розвиток України» [12].

Новим президентом СКУ став мешканець Торонто Павло Ёрод, народжений у Канаді, десять років очолював найбільшу координаційну українську інституцію в країні – Конгрес Українців Канади. Він є президентом енергетичної компанії, яка пропонує інноваційні рішення щодо заощадження електроенергії в промисловості. Це те, чого так потребує Україна.

У зв'язку з активною критичною настановою щодо агресивної політики Росії Павло Ёрод став одним із 13 канадських громадян, які потрапили до російського санкційного списку іноземців із заборонаю в'їзду до Російської Федерації. В інтерв'ю київським журналістам він повідомив про свою мрію – розробити концепцію повернення українців, які живуть за кордоном, на свою Батьківщину [13]. Цей задум суголосний заклик Президента Володимира Зеленського, висловленого в інавгураційній промові, до українців у закордонні – «їхати в Україну не в гості, а додому». До речі, Павло Ёрод представляв у сесійному залі Верховної Ради на інавгурації нового Президента України все закордонне українство.

Так сталося в моєму житті, що я був знайомий із кількома колишніми президентами СКВУ і СКУ – уже тепер покійними й нині сущими. З ними я заприятелював в Україні та під час відряджень до Канади та США. Вони виявилися зовсім несхожими на тих ідеологічних монстрів, зображуваних в Україні в радянські роки. Я побачив абсолютно толерантних у своїх політичних поглядах, інтелігентних, високоосвічених людей. До речі, усі вони мають державні нагороди України.

На долю Юрія Шимка з Канади випала необхідність започаткувати перебудову в діяльності Конгресу, оскільки постала незалежна Україна. Він очолював цю організацію з 1988 до 1993 року. Юрій Шимко почав працювати в Конгресі ще 1978 року, коли його обрали генеральним секретарем. Був депутатом федерального парламенту, здобув авторитет найкращого парламентського промовця, обирався до легіслатури (законодавчого органу) провінції Онтаріо. Автор численних меморандумів до Королівської комісії в справах двомовності й двокультурності, до ООН. Сьогодні 79-річний Юрій Шимко (народжений в Польщі), його дружина та дві доньки беруть участь у розбудові українського життя на канадській землі.

Справу Юрія Шимка в оновленні Конгресу продовжили наступні президенти – Дмитро Ципівник (1993–1998 роки), Аскольд Лозинський (1998–2008 роки) та Євген Чолій (2008–2018 роки). Вони розширили діапазон активності організації, багато зробили для зміцнення її зв'язків з урядами багатьох країн, насамперед України, неабиякого збільшення членів СКУ завдяки українським об'єднанням у Східній Європі, на пострадянському просторі, навіть в Африці. З Аскольдом Лозинським я зустрічався в Києві та Москві. За фахом він юрист, член адвокатури південного та східного Нью-Йорка, тривалий час очолював найвпливовішу українську організацію в США – Український Конгресовий Комітет Америки. Має ще ступінь бакалавра філології, працює сьогодні у сфері журналістики. Не раз читав його гострі публіцистичні статті в газеті «Літературна Україна».

Євген Чолій – юрист (народився в Монреалі), є членом палати адвокатів провінції Квебек, входить до списку провідних правників Канади.

Найбільше я спілкувався з Миколою Плав'юком (президент СКВУ у 1978–1981 роках). Запізналися ми випадково 1980 року в канадському місті Гамільтон, де він жив. Пам'ятаю, що Микола Васильович попросив мене нікому ні в Канаді, ні в Україні не говорити про наше знайомство. «Так буде безпечно для нас обох» – мовив він. Свого слова я дотримувався аж до зустрічі в Києві 1992 року. Саме відтоді ми зав'язали дружні взаємини. У столиці він очолював Організацію українських націоналістів (ОУН). У його офісі на вулиці Івана Мазепи ми часто обговорювали світові українські справи, питання співпраці з діаспорою. Жартували щодо одного парадоксу в його долі – він був найбільшим «героем» радянських публікацій

про СКВУ та «українських буржуазних націоналістів» і здобув від України найбільше від усіх закордонних українців державних нагород (ордени «За заслуги» III ступеня, «Князя Ярослава Мудрого» II й I ступенів та ще церковний орден Святого рівноапостольного князя Володимира Великого).

Народився Микола Васильович 1925 року в селі Русів Снятинського району на Івано-Франківщині, помер 2012 року в Гамільтоні. За фахом – дипломований економіст, керував великою фірмою, що виробляла продукти харчування. 1941 року вступив до лав ОУН. 1950 року емігрував до Канади. Брав участь у діяльності різних українських громадських та політичних об'єднань. Став одним з організаторів СКВУ. Був останнім президентом Української Народної Республіки (УНР) в екзилі. 1992 року в межах проведення в Києві першого Всесвітнього форуму українців Микола Плав'юк урочисто передав Президентові незалежної України Леоніду Кравчуку повноваження Державного Центру УНР і атрибути державної влади – прапор, президентські печатку і відзнаку – клейнод-хрест гетьмана Івана Мазепи. Цей важливий акт засвідчив неперервність української державності. 1993 року Миколі Васильовичу було надано українське громадянство. У кількох населених пунктах України вулиці носять ім'я Миколи Плав'юка.

Товариські стосунки склалися в мене і з Дмитром Ципівником – лікарем із канадського міста Саскатуна, президентом СКУ з 1993 до 1998 року. Медицину він вдало поєднував з участю в роботі громадських організацій. У 1992 році на запрошення товариства «Україна» Дмитро Ципівник приїхав до Києва. Я його супроводжував під час візитів до владних кабінетів. Гість волів збагнути сутність української політики. До України він прибув в іпостасі голови Конгресу Українців Канади, що теж був об'єктом звинувачувальних публікацій у радянські часи. У своїй країні, де Дмитро Пантелеймонович народився, очолював Канадську багатокультурну раду, дорадчий Комітет при Саскачеванському провінційному уряді зі зв'язків з Україною. Входив до складу першої офіційної канадської делегації, яка побувала в Києві для налагодження взаємних контактів. Працював у різних лікарських асоціаціях, у сфері сімейної медицини [14].

В інтерв'ю газети «Вісті з України» Дмитро Ципівник, зокрема, сказав: «...навіть уві сні не міг уявити, що Україна таки стане вільною, незалежною. Це – давня, багаторічна мрія діаспори, але більшості вона здавалася міфом, казкою...» [15].

Дмитро Пантелеймонович справив на мене враження душевної, надзвичайно приязної людини (недарма, бо за медичним фахом він психіатр). Відверто зізнався мені, що є вірогідним кандидатом у президенти СКУ. Уже наступного року ми зустрілися в Саскатуні. Дмитро Пантелеймонович працював над проектами допомоги Україні. На жаль, 2003 року на 76-му році життя пішов у засвіти.

1985 року мої приятелі в Едмонтоні познайомили з їхнім, як вони казали, «годфазером». «Хрещеним батьком» тоді називали Петра Саварина. На той час він був канцлером Альбертського університету, президентом СКВУ (1983–1988 роки), очолював Об'єднання українських канадських професіоналів і підприємців – організацію, яка вже в ті часи здійснювала кроки до співпраці з Україною.

Петро Михайлович народився на Тернопільщині в селі Зубрець біля Бучача 1926 року. Прожив нелегке, складне життя. Не приховував, що 18-річним юнаком вступив добровольцем до 14-ї гренадерської дивізії Ваффен СС «Галичина», «думав, що зі зброєю вдасться здобути самостійність України». 1949 року емігрував до Канади, де 2017 року скінчилася його довга земна дорога.

У канадському суспільстві, не лише в колах української спільноти, він зажив собі слави авторитетного громадського, політичного діяча, професіонала свого діла (за фахом Петро Саварин був юристом). У липні 1983 року Посольство СРСР у Канаді надіслало МЗС України навдивовижку позитивну «характеристику Петра Саварина» [16].

Петро Михайлович належав до людей з інтелектуальною біографією, добре володів пером публіциста й науковця. У його журналістській та письменницькій спадщині – десятки статей у газетах і журналах, книга спогадів «З собою взяли Україну. Від Тернопілля до Альберти». Він став одним з авторів концепції багатокультурності, на якій базується національна політика сучасної Канади (його знаменитий афоризм – «є сила у відмінності, є краса в культурній різноманітності») [17].

Петро Саварин ініціював створення у Альбертському університеті Канадського інституту українських студій – одного з найбільших у світі центрів вивчення й поширення україністики, сприяв запровадженню двомовного шкільництва в провінції Альберта (з вивченням української мови). А ще брав участь у діяльності понад 20 українських громадських і політичних об'єднань у Канаді. Мав ранг королівського радника. Такі люди залишають після себе довговічну пам'ять.

Востаннє ми бачились із ним 2004 року в Едмонтоні. Тоді він мені дорікнув: «Ви й досі в Україні недооцінюєте вплив Світового Конгресу Українців на вашу подальшу долю».

Що ж, сьогодні в Україні на високому рівні щедро пошановують діяльність СКУ, наділяють його позитивними епітетами, що дає надію на повніше використання всіх можливостей Конгресу у відстоюванні національних інтересів нашої держави на світовій орбіті.

23 серпня 2019 року Президент України Володимир Зеленський провів офіційну зустріч з керівництвом Світового Конгресу Українців для обговорення подальшої співпраці щодо відстоювання на міжнародній

арені національних інтересів України та розбудови ефективних зв'язків діаспори з її історичною Батьківщиною. «Ваш успіх – у наших інтересах. Бо ваш успіх – це успіх України», – наголосив Президент СКУ Павло Грод. Як зазначає газета «Новий шлях» (Торонто), керівництво міжнародної української організації зажадало «суттєвого вдосконалення законодавства України щодо посилення культурних, соціальних і політичних прав закордонних українців та сприяння поверненню їх в Україну».

P.S. 11 липня 2019 року Генеральна прокуратура Росії ухвалила рішення щодо визнання «небажаною» на території РФ діяльності міжнародної неурядової організації Ukrainian World Congress (Світовий Конгрес Українців). Кремлівський правоохоронний орган вважає, що СКУ «становить загрозу основам конституційного ладу та безпеки Російської Федерації». На виконання цього рішення 17 липня 2019 року Міністерство юстиції РФ включило СКУ до переліку іноземних і міжнародних неурядових організацій, діяльність яких визнана небажаною на території Росії.

У зв'язку із згаданим вердиктом офіційної Москви, Міністерство закордонних справ України у своїй Заяві висловило «рішучий протест». У Заяві, зокрема, підкреслюється, що «Україна готова вжити усіх кроків у відповідь на це ганебне рішення держави-агресора та закликає міжнародну спільноту розглядати це рішення Генеральної прокуратури РФ як чергове зухвале порушення фундаментальних прав людини, зокрема й прав української меншини на території Росії, та посилити дипломатичний тиск на злочинний кремлівський режим».

Після ліквідації російською владою двох федеральних українських громадських організацій, членами СКУ сьогодні є лише кілька регіональних українських громадських об'єднань на теренах Росії.

1. На скрижелях історії: з історії взаємозв'язків урядових структур і громадських кіл України з українсько-канадською громадою в другій половині 1940-х–1980-х рр. / Нац. акад. наук України, Ін-т історії України, Фундація української спадщини Альберти (Канада), Історико-архівне управління М-ва закордонних справ України, Центральний держ. архів-музей літератури і мистецтва України, Центральний держ. архів вищих органів влади і управління України. // Упоряд. О.Г. Бажан [та ін.]; ред. О. Реєнт; авт. вступ. ст. П.Т. Тронько [та ін.]. – К., 2003 р. – С. 334–335.

2. Там само. – С. 339.

3. Біографічний довідник до історії українців Канади. – Вінніпег. – 1986 р. – С. 370-371.

4. Літературна Україна. – 13 грудня 2007 р.

5. На скрижелях історії. – С. 341.

6. Літературна Україна. – 13 грудня 2007 р.

7. Український форум. – 17 травня 2004 р.

8. На скрижелях історії. – С. 675-676, 684-686.

9. *Лазебник С.* Роман з діаспорою. – К., 2012 р. – С. 143-144.

10. Там само. – С. 145.

11. Міст. – Торонто. – 29 серпня – 4 вересня 2013.

12. Новий Шлях. – Торонто. – 13 грудня 2018.

13. Там само.
14. Біографічний довідник до історії українців Канади. – Вінніпер, 1986 р. – С. 665-666.
15. Вісті з України. – 14 березня 1992.
16. На скрижальях історії... – С. 678-681.
17. Українські вісті. – Едмонтон. – 13–26 жовтня 2016.

Stanislav LAZEBNYK,
*Envoy Extraordinary and Plenipotentiary
of Ukraine*

UKRAINIAN WORLD TRIBUNE

Abstract. The article refers to the World Congress of Free Ukrainians (WCFU), founded in New York in November 1967. The WCFU united 150 Ukrainian public, political and faith-based organizations. The elected Presidium of the Congress established special committees, which began to work on the coordination of Ukrainian organizations in the West regarding the provision of assistance to Ukrainian refugees and communities in the Americas, Western Europe and Australia, protection of human rights and of political prisoners of Ukrainian descent in the USSR, development of Ukrainian education and culture in the expatriate environment, etc.

The WCFU opened its information office at the UN, which brought to the attention of diplomats from different countries the facts about the struggle of the Congress for an independent Ukraine, information about Ukrainian political prisoners, the russification process in Ukraine and Holodomor of 1932–1933. Owing to this effective influence, Canada, with its powerful and numerous Ukrainian community, was the first in the Western world to recognize the independence of Ukraine. In 1991, the WCFU organized a mass demonstration in front of the White House in Washington for the recognition of the young Ukrainian state.

In December of the same year, the Congress, together with the Ukrainian World Foundation, announced the creation of the Ukrainian Reconstruction Fund. Since then, this organization has gradually become one of the consistent lobbyists of Ukraine's national interests in the world. Having changed its name to the Ukrainian World Congress (UWC), it is constantly engaged in the establishment of a positive international image of Ukraine, promotion of its rich historical heritage as well as compelling changes in its society. At the same time, in the circles of this international association there is a certain disappointment with the social and economic situation in Ukraine and lack of real results in the fight against corruption. However, the UWC seeks to contribute to the further development of the historical homeland. Today UWC has an extensive network of constituent organizations and maintains relations with Ukrainian communities in 61 countries.

Keywords: WCFU, Ukrainian World Congress, New York, Canada, historical homeland